

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สุพัตรา พลศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2546

ISBN 974-382-553-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ดร. วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร บำเรอราช)

.....กรรมการ

(ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ดร. วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร บำเรอราช)

.....กรรมการ

(ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)

.....กรรมการ

(ดร. จิรา จันทร์กระจำง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 13 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษา อย่างดียิ่งจาก ดร. วิมลรัตน์ จตุรานนท์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร บำเรอราช และดร. สมโภชน์ อเนกสุข กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แนวคิดและข้อเสนอแนะ ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย จนสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านนาซอ ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเครื่องมือ ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ ค.ต. ประภาส - คุณแม่สงวน พลศรี คุณกวีระภัต พลศรี ส.ต.อ.หญิง สะอาด - ค.ต. สุทธิ ศรีฟูต คุณณัฐพงศ์ ศรีฟูต คุณศุภวิชญ์ ศรีฟูต คุณศักดิ์ดา อุปมาได้ว่าที่ร.ท. อุดมภูเบศวร์ งามพลหัด้า และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ได้ให้การส่งเสริม ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าความดีและประโยชน์อันพึงมีจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบนุชาพระคุณ บพการี บวรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุพัตรา พลศรี

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ปี พ.ศ. 2546

44911629 : สาขาวิชา : หลักสูตรและการสอน; กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา / กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม /
จังหวัดสกลนคร

สุพัตรา พลศรี : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM ON SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP ON THE TOPIC “SAKONNAKHON PROVINCE” FOR PRATHOMSUKSA FOUR STUDENTS) อาจารย์ที่ปรึกษา : วิมลรัตน์ จตุรานนท์, ค.ศ.,
สุนทร บำเรอราช, Ed.D., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 279 หน้า. ISBN 974-382-553-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำสาระของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาซอ อำเภอกวนวินาศ จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตร จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่ผ่านมา มีเนื้อหาบางส่วนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ ผลการจัดทำสาระของหลักสูตรประกอบด้วย 10 สาระ คือ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสกลนคร สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสกลนคร สภาพการปกครองของจังหวัดสกลนคร สาธารณูปโภคและการให้บริการของรัฐ ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว สภาพทางสังคมของจังหวัดสกลนคร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีกับการประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เมืองสกลนคร บุคคลสำคัญของจังหวัดสกลนคร และงานประเพณีของจังหวัดสกลนคร ผลการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้อยู่ในระดับดีมาก ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ได้มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดสกลนคร สูงกว่าก่อนการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยนักเรียนทุกคนมีคะแนนพัฒนาการการเรียนรู้หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา
3. หลังจากนักเรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดสกลนคร นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา

44911629 : MAJOR : CURRICULUM AND INSTRUCTION; M.Ed. (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORD : THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM / SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP / SAKONNAKHON PROVINCE

SUPATTRA PONSRI : THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM ON SOCIAL, RELIGION AND CULTURE GROUP ON THE TOPIC "SAKONNAKHON PROVINCE" FOR PRATHOMSUKSA FOUR STUDENTS. THESIS ADVISOR : WIMONRAT CHATURANON, Ph.D., SUNTHORN BUMRERRAJ, Ed.D., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D., 279 P. ISBN 974-382-553-3

The purpose of this research was to develop the school curriculum on social, religion and culture group on the topic "SAKONNAKHON PROVINCE". There were 5 steps on the curriculum development procedure : data fundamental study, subject development, evaluation before implementation, curriculum implementation and curriculum improvement. The experimental group was 28 Prathomsuksa IV students at Ban Nasaw School, Amphur Wanonniwat, Sakonnakhon Province, in the first semester of the academic year 2003. The materials and instruments used in the research were an achievement test and an attitude questionnaire on the school curriculum. The data were analyzed by mean, percent and standard deviation.

The result of this research was as follow :

1. The significant fundamental study revealed that the materials of sociology instruction did not suit for students culture. The subject development covered 10 areas concerning Sakonnakhon Province : history, geography, administration, public utilities, resource and touring place, society and culture, local wisdom and technology for careers, ancient and important places, important persons, and festival fairs. The quality of school curriculum development was found to be very good. The students' score of achievement was at high level, and the learning pattern was developed.
2. The students' development score of achievement in the posstest was higher than in the pretest.
3. The attitude score of the students who had learned in the school curriculum "SAKONNAKHON PROVINCE" was found to be high.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร.....	9
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	24
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	31
เจตคติ.....	35
ข้อมูลจังหวัดสกลนคร.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	50
การจัดทำสาระของหลักสูตร.....	51
การประเมินผลหลักสูตรก่อนนำไปใช้.....	52
การทดลองใช้หลักสูตร.....	52
การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	56
4 ผลการวิจัย.....	57
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	57
ตอนที่ 2 ผลการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา.....	63
ตอนที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาก่อนนำไปใช้.....	77
ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา.....	79
ตอนที่ 5 ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	87
5 สรุปและอภิปรายผล.....	91
สรุปผลการวิจัย.....	91
อภิปรายผล.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก.....	107
ภาคผนวก ข.....	109
ภาคผนวก ค.....	115
ภาคผนวก ง.....	212
ภาคผนวก จ.....	261
ภาคผนวก ฉ.....	269
ภาคผนวก ช.....	273
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	279

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงตารางวิเคราะห์หลักสูตรของปยุชองค์.....	23
2 แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	28
3 แสดงผลการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	59
4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาระและกิจกรรมขององค์ประกอบของหลักสูตร สถานศึกษา ใน 3 ด้าน.....	63
5 แสดงผลการประเมินหลักสูตร โดยเทคนิคปยุชองค์.....	77
6 แสดงพัฒนาการของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา.....	79
7 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายข้อของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนและหลังการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา.....	81
8 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและระดับเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตาม หลักสูตรสถานศึกษา.....	84
9 แสดงค่า IOC ของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จังหวัดสกลนคร.....	110
10 แสดงค่า IOC ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดสกลนคร.....	111
11 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เรื่อง จังหวัดสกลนคร.....	112
12 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ตาม หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดสกลนคร โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient).....	113
13 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จังหวัดสกลนคร คำนวณโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน.....	114

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักสูตร.....	14
2	แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	15
3	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเชเลอร์และอเลคซานเดอร์.....	17
4	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์.....	19
5	องค์ประกอบของเจตคติ.....	37
6	แสดงผังมโนทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง จังหวัดสกลนคร.....	119
7	การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน.....	270
8	การชมวิดิทัศน์เพื่อศึกษา.....	270
9	การศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ณ กลุ่มจักสานบ้านนาซอ.....	271
10	การเรียนรู้อย่างมีความสุข.....	271
11	การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้า.....	272
12	การทัศนศึกษา ณ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม.....	272